NORAKSTS

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420406313
AA43-1339-15/5

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 16.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnesis referents V.Poķis,
tiesneses M.Osmane un A.Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2013.gada 2.maija lēmuma Nr.11-8/4241 atcelšanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 20.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] No 1999.gada 27.decembra pieteicējam /pers. A/ piešķirta Latvijas Republikas vecuma pensijas par kopējo apdrošināšanas stāžu 24 gadiem, 29 dienām (t.sk. 20 gadi, 2 mēneši, 29 dienas stāžs līdz 1995.gada 31.decembrim), un no 2008.gada 1.jūnija bija piešķirta piemaksa pie vecuma pensijas. Uz 2013.gada 31.martu pieteicēja pensijas apmērs ir Ls 113,75 un piemaksas apmērs Ls 14.

Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra vai atbildētāja) Rīgas pilsētas Latgales nodaļas 2013.gada 12.marta lēmumiem Nr.13/647142 un Nr.13/647162 pieteicējam tika pārrēķināta vecuma pensija un piemaksas izmaksa no 2013.gada 1.aprīļa, to samazinot.

[2] Izskatījusi pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, aģentūras direktore ar 2013.gada 2.maija lēmumu Nr.11-8/4241 (turpmāk – lēmums) atstāja negrozītus aģentūras Rīgas pilsētas Latgales nodaļas 2013.gada 12.marta lēmumus Nr.13/647142 un Nr.13/647162. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Lai novērstu situācijas, kad Latvijas pensija ir piešķirta par to pašu apdrošināšanas periodu, par kuru pensiju piešķīrusi cita valsts, likumdevējs ir papildinājis likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumus ar 42.[1]punktu, kurā ir noteikts, kā rīkoties gadījumos, kad Latvijas apdrošināšanās stāžā ir ieskaitīti periodi, par kuriem pensiju piešķīrusi cita valsts, un 2012.gada 18.jūlijā stājās spēkā norma, kas paredz, ja personai piešķirta citas valsts pensija par apdrošināšanas periodiem, kas ņemti vērā, piešķirot vai pārrēķinot Latvijas pensiju, Latvijas pensija pārrēķināma vai tās izmaksāšana pārtraucama, šos periodus izslēdzot. Ņemot vērā, ka mainījās tiesiskie apstākļi un tika saņemta informācija par Krievijas Federācijas izdienas pensiju saņēmējiem, aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes reģionālā nodaļa 2012.gada augustā uzsāka administratīvo procesu uz iestādes iniciatīvas pamata.

[2.2] Pēc aģentūras pieprasījuma pieteicējs iesniedza Krievijas Federācijas vēstniecības Konsulārās nodaļas Sociālās nodrošināšanas nodaļas 2012.gada 1.novembra izziņu Nr.50705/4708, kurā norādīts, ka pieteicējs saņem Krievijas Federācijas pensiju par dienesta periodu no 1958.gada 22.novembra līdz 1961.gada 22.novembrim un no 1971.gada 30.decembra līdz 1989.gada 4.oktobrim, kā arī par darba periodiem no 1957.gada 13.aprīļa līdz 1958.gada 10.novembrim, no 1961.gada 23.decembra līdz 1965.gada 1.augustam, no 1965.gada 6.augusta līdz 1966.gada 3.martam un no 1966.gada 14.marta līdz 1971.gada 30.decembrim. Pamatojoties uz minēto, no 2013.gada 1.aprīļa tika pārskatīts Latvijas vecuma pensijai vērā ņemtais apdrošināšanas stāžs un no tā tika izslēgti periodi, kuri ņemti vērā, piešķirot arī Krievijas Federācijas pensiju. Pēc minēto periodu izslēgšanas kopējais pieteicēja apdrošināšanas stāžs tika noteikts 14 gadi, 10 mēneši un 1 diena (to skaitā 5 gadi, 8 mēneši un 1 diena līdz 1995.gada 31.decembrim).

[2.3] Pamatojoties uz likuma „Par valsts pensijām" 12.panta pirmo un otro daļu, 24.panta un pārejas noteikumu 1., 2., 13., 15., 34., 41., 41.[1]punktu, Ministru kabineta 2011.gada 5.decembra noteikumu Nr.924 „Noteikumi par vecuma pensijas minimālo apmēru" 2.1.punktu, vecuma pensija no 2013.gada 1.aprīļa tika noteikta Ls 49,50 apmērā. Savukārt, pamatojoties uz likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 41.punktu un Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumu Nr.1024 „Noteikumi par ikmēneša piemaksu pie vecuma un invaliditātes pensijas" 2., 6. un 7.punktu, no 2013.gada 1.aprīļa piemaksa pie vecuma pensijas par apdrošināšanas stāžu līdz 1995.gada 31.decembra noteikta Ls 3,50 apmērā.

[3] 2013.gada 29.maijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par lēmuma atcelšanu.

Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicējam ir piešķirta militārā pensija, kuras izmaksu regulē Krievijas Federācijas 1993.gada 12.februāra likums „Par pensiju nodrošināšanu personām, kuras bijušas karadienestā vai dienējušas iekšlietu iestādēs, un šo personu ģimenēm" (turpmāk – Militāro pensiju likums). Saskaņā ar Militāro pensiju likuma 13.pantu militārā pensija piešķirama personām ar kopējo militāro stāžu 20 gadi un vairāk. Pieteicēja militārais stāžs ir būtiski ilgāks. Tas ir pilnīgi pietiekami, lai piešķirtu pieteicējam militāru pensiju, neņemot vērā pieteicēja apmācības periodu, kas bija izslēgts no Latvijas apdrošināšanas stāža. Strīdīgs apdrošināšanas periods neietekmē militārās pensijas piešķiršanas faktu. Līdz ar to uz pieteicēju konkrētajā gadījumā nav attiecināms likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts.

[3.2] Atbildētāja nepareizi interpretē Krievijas Federācijas Valdības un Latvijas Republikas Valdības vienošanās par Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību (turpmāk – Vienošanās) 9.pantu. Minētā norma konkrētajā gadījumā uzliek pienākumu Krievijas Federācijas pusei un neattiecas uz Latvijas pensiju. Nav pamatots viedoklis, ka Latvijas vecuma pensija pieteicējam bija piešķirta ne tā, kā visiem Latvijas pensionāriem, bet ar papildu nosacījumu, kas paredz atņemt pensiju vai samazināt pensijas apmēru jebkurā brīdī.

[3.3] Pieteicēja ieskatā situāciju regulē 2007.gada 18.decembra Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgums par sadarbību sociālās drošības jomā (turpmāk – Līgums). Līgums neparedz to abu valsts pensiju pārrēķināšanu, kas bija piešķirtas pirms līguma spēkā stāšanās 2011.gada 19.janvārī. Līguma 3.panta trešās daļas ierobežojums attiecas tikai uz tām personām, kuras atrodas aktīvajā militārajā dienestā brīdī, kad rodas tiesības uz pensiju.

[3.4] Lēmumā nav ņemts vērā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts, kas noteic, ka pensijas pārtraukšana pieļaujama tikai gadījumā, ja Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi. Tādējādi jāņem vērā Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (turpmāk – Pakts) un Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk – Konvencija).

[3.5] Aģentūras Rīgas pilsētas Latgales nodaļas 2013.gada 12.marta lēmumi Nr.13/647142 un Nr.13/647162 ierobežo pieteicēja pamattiesības, kuras garantē Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 91., 105. un 109.pants.

[3.6] Pieteikuma neapmierināšanas gadījumā pieteicējs lūdz saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 273.panta 4.punktu apturēt tiesvedību lietā un nosūtīt pieteikumu Satversmes tiesai.

[4] Atbildētāja rakstveida paskaidrojumā pieteicēja pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz lēmumā minētajiem argumentiem.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 20.jūnija spriedumu pieteicēja pieteikums noraidīts.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tā kā lietā ir strīds par to, vai aģentūra tiesiski un pamatoti veica pieteicējam piešķirtās vecuma pensijas un piemaksas pie vecuma pensijas pārskatīšanu un ar lēmumu samazināja iepriekš piešķirtās pensijas izmaksas un piemaksas pie pensijas apmēru, līdz ar to ir pārbaudāms, vai ir ievēroti Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas nosacījumi šāda personai labvēlīga administratīvā akta atcelšanai.

[5.2] Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.[2]punktu, nosakot tiesības uz valsts pensiju, neņem vērā līdz 1990.gada 31.decembrim uzkrātos apdrošināšanas periodus, ja tie ir ņemti vērā, piešķirot citas valsts pensiju (norma ir spēkā kopš 2008.gada 1.jūlija).

Laikā no 2002.gada 1.janvāra līdz 2008.gada 30.jūnijam ierobežojums valsts pensijas aprēķinā iekļaujamajam apdrošināšanas (darba) periodam bija noteikts tikai attiecībā uz virsdienestu PSRS Bruņotajos spēkos. Proti, likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punkta 2.apakšpunkts noteica, ka līdz 1990.gada 31.decembrim Latvijas pilsoņiem darbam pielīdzinātais periods ir arī virsdienests PSRS Bruņotajos spēkos, ja viņiem sakarā ar darbību Latvijas interesēs atņemta dienesta pakāpe vai viņi iesaukti aktīvajā militārajā dienestā pēc obligātā karadienesta vai pēc civilās augstskolas beigšanas, ja nesaņem citas valsts pensiju, kuras apmēra noteikšanā ir ņemts vērā šis dienesta periods. Tādējādi vispārīgi likuma „Par valsts pensijām" tiesiskais regulējums jau iepriekš noteica ierobežojumu saņemt valsts pensiju, ja par to pašu periodu persona jau saņem citas valsts piešķirtu pensiju.

[5.3] Tiesa citēja Līguma 1.panta pirmās daļas 1. un 3.punktu, kā arī likuma „Par valsts pensijām" 28.panta pirmo daļu, norādot, ka sistēmiski iztulkojot minētās tiesību normas, Vienošanās 9.pantā ar vārdiem „Latvijas Republikas kompetentie orgāni" jāsaprot aģentūras attiecīgā nodaļa. Savukārt Vienošanās 9.pantā vārdi „pensijas par Latvijas Republikas līdzekļiem" saprotami kā visas pensijas, kuras izmaksā Latvijas Republika.

[5.4] Tiesa atsaucās uz Vienošanās 9.pantu, norādot, ka minētā tiesību norma satur nosacījumu, kādam pastāvot, Latvijas Republika var izdot personai labvēlīgu administratīvo aktu, proti, nosacījumu, ka Latvijas Republikas vecuma pensija bijušajai militārpersonai tiek piešķirta tikai gadījumā, ja Krievijas Federācija aptur pensijas izmaksu.

Pieteicējam no 1999.gada 27.decembra piešķirta Latvijas vecuma pensija par kopējo apdrošināšanas stāžu 24 gadi, 29 dienas (tai skaitā 20 gadi, 2 mēneši un 29 dienas par apdrošināšanas stāžu līdz 1995.gada 31.decembrim). Tāpat pieteicējs saņem Krievijas Federācijas militāro pensiju par dienesta periodiem no 1958.gada 22.novembra līdz 1961.gada 22.novembrim un no 1971.gada 30.decembra līdz 1989.gada 4.oktobrim, kā arī par darba periodiem no 1957.gada 13.aprīļa līdz 1958.gada 10.novembrim, no 1961.gada 23.decembra līdz 1965.gada 1.augustam, no 1965.gada 6.augusta līdz 1966.gada 3.martam un no 1966.gada 14.marta līdz 1971.gada 30.decembrim. Tomēr, neskatoties uz to, ka pieteicējam

piešķirta Latvijas Republikas vecuma pensija, pieteicējs turpināja saņemt izdienas pensiju un darba pensiju no Krievijas Federācijas. Tādējādi pieteicējs, vienlaicīgi par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu saņemot divu valstu pensijas, ir nonācis situācijā, kas ir pretrunā Vienošanās 9.pantam un likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punktam.

[5.5] Atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.^{1}punktam, ja personai ir piešķirta citas valsts pensija par apdrošināšanas periodiem, kas ņemti vērā, piešķirot vai pārrēķinot Latvijas pensiju, Latvijas pensija pārrēķināma vai tās izmaksāšana pārtraucama, šos periodus izslēdzot, ja regulā Nr.883/2004 vai Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi.

Izskatāmajā lietā ir iestājušies Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas 1.punkta nosacījumi un aģentūra pamatoti pārskatīja Latvijas vecuma pensijai vērā ņemto apdrošināšanas stāžu, izslēdzot no tā pieteicēja militārā dienesta laiku par dienesta periodiem no 1958.gada 22.novembra līdz 1961.gada 22.novembrim un no 1971.gada 30.decembra līdz 1989.gada 4.oktobrim, kā arī par darba periodiem no 1957.gada 13.aprīļa līdz 1958.gada 10.novembrim, no 1961.gada 23.decembra līdz 1965.gada 1.augustam, no 1965.gada 6.augusta līdz 1966.gada 3.martam un no 1966.gada 14.marta līdz 1971.gada 30.decembrim, ko ņēmusi vērā Krievijas Federācija, piešķirot izdienas pensiju un darba pensiju.

Pēc vecuma pensijas pārskatīšanas, tā tika pārrēķināta, no 2013.gada 1.aprīļa nosakot tās apmēru Ls 49,50. Tāpat tika pārrēķināta arī piemaksa pie vecuma pensijas, nosakot tās apmēru Ls 3,50.

[5.6] Lai novērstu situācijas, kad Latvijas pensija ir piešķirta par to pašu apdrošināšanas periodu, par kuru pensiju piešķīrusi cita valsts, likumdevējs ir papildinājis likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumus ar 42.^{1}punktu. Tādējādi minētais tiesiskais regulējums nepārprotami noteic, ka personai nav tiesiska pamata par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu saņemt gan Latvijas, gan citas valsts pensiju. Tā kā minētā norma precizē situācijas, kādas ir atrunātas starpvalstu līgumos, tostarp arī Vienošanās, līdz ar to tiesa nekonstatēja tās neatbilstību Satversmei.

Tiesības uz pensijas izmaksu uzskatāmas par īpašumu Satversmes 105.panta izpratnē. Tomēr, vērtējot kādas tiesību normas atbilstību minētajam pantam, vienlaikus ir atzīstams, ka pieteikuma iesniedzēja tiesības un tiesiskās intereses nevar tikt aizsargātas tādā pašā mērā, kā tas būtu gadījumā, ja ierobežotas būtu īpašuma tiesības to „klasiskajā izpratnē" (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.2007-01-01 20. un 21.punktu*). Attiecībā uz īpašuma tiesībām sociālo tiesību jomā valstij ir piešķirama plaša rīcības brīvība, jo arī Satversmes 105.pantā noteiktās tiesības vēl negarantē noteiktu pensijas apmēru un tās var ierobežot. Satversmes 109.pantā garantētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu var ierobežot, ja ierobežojums ir noteikts ar likumu, ir attaisnots ar leģitīmu mērķi un atbilst samērīguma principam (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr.2007-04-03 26.punktu*).

Izskatāmajā gadījumā pieteicējam ir pārrēķināts Latvijas Republikas pensijas apmērs, kā rezultātā pensijas izmaksa un piemaksas pie pensijas izmaksa ir samazināta atbilstoši no apdrošināšanas stāža izslēgtajiem periodiem. Līdz ar to tiesa nekonstatēja, ka pieteicējam vispār tiktu liegts sociālā nodrošinājuma sistēmas atbalsts. Ievērojot, ka pieteicējam pensiju maksā Krievijas Federācija, secināms, ka pieteicējam tiek sniegts sociālais nodrošinājums, kas ir ņemams vērā, lemjot par citu – Latvijas Republikas – sociālā nodrošinājuma līdzekļu piešķiršanu vai izmaksu.

[5.7] Tiesa kā nepamatotu noraidīja pieteicēja argumentu, ka nevienam nedrīkst atņemt īpašumu un ka par personas īpašumu var uzskatīt ne tikai to pensijas daļu, kas ir atkarīga no uzkrātā pensijas kapitāla, bet arī to, kas ir proporcionāla sākuma kapitālam un vecuma pensiju kopumā.

No Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta sprieduma lietā Nr.2001-12-01 un 2001.gada 26.jūnija sprieduma lietā Nr.2001-02-0106 izriet, ka par īpašumu var uzskatīt to pensijas daļu, kas personai aprēķināta par viņas uzkrāto pensijas kapitālu no 1996.gada 1.janvāra.

Tā kā pieteicējam Latvijas vecuma pensija ir aprēķināta gan par darba periodiem, kas uzkrāti līdz 1995.gada 31.decembrim, gan ņemot vērā uzkrāto pensijas kapitālu pēc 1996.gada 1.janvāra, līdz ar to aģentūra, pārtraucot pensijas izmaksu, nav aizskārusi Konvencijā noteiktās tiesības, jo no pieteicēja kopējā apdrošināšanas stāža tika izslēgti periodi par militāro dienestu, proti, laika periodi, kad netika uzkrāts pensijas kapitāls.

[5.8] Uz pieteicēju konkrētajā gadījumā Līgums nav attiecināms, jo saskaņā ar Līguma 3.panta 3.punktu tas neattiecas uz Līgumslēdzēju Pušu bruņoto spēku un citu saskaņā ar Līgumslēdzēju Pušu tiesību aktiem izveidoto militāro formējumu militārpersonām, iekšlietu sistēmās komandējošā un ierindas sastāva personām, viņu ģimenes locekļiem, kā arī Latvijas Republikā – uz personām, kuru pensiju nodrošinājums nav īstenots valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas ietvaros, Krievijas Federācijā – uz personām, kuras pensiju nodrošināšanas jomā ir pielīdzinātas minētajām militārpersonām.

Tā kā pieteicējs ir Krievijas Federācijas militārpersona (tāda ir bijusi apdrošināšanas periodā, par kuru Krievijas Federācija maksā pensiju un minēto pieteicējs nenoliedz), uz viņu neattiecas Līguma nosacījumi.

[5.9] Pamatojoties uz secināto, tiesa atzina, ka lēmums ir tiesisks administratīvais akts.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 20.jūnija spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kas pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa konkrētajā lietā ir nonākusi pie pretrunīgiem atšķirīgiem no augstākās instances tiesas secinājumiem analoģiskajās lietās (*sk., piem., Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 3.septembra lēmumu lietā Nr.A420401913; 2013.gada 30.augusta lēmumu lietā Nr.A420405313; 2013.gada 30.augusta lēmumu lietā Nr.A420404813; 2013.gada 5.septembra lēmumu lietā Nr.A420405113; 2013.gada 30.augusta lēmumu lietā Nr.A420400113; 2013.gada 5.septembra lēmumu lietā Nr.A420404213; 2013.gada 29.augusta lēmumu lietā Nr.A420405213*). Turklāt tiesa nav nemotivējusi savu atšķirīgo viedokli un nesniedza argumentus, kas sasauktos ar tiem argumentiem, ar kuriem Administratīvā apgabaltiesa minētajās analoģiskajās lietās pirmšķietami izspriedusi lietas pēc būtības pilnīgi pretēji.

[6.2] Sprieduma motīvu daļā tiesa nav atrunājusi pieteicēja rakstveida paskaidrojumos ietvertos nozīmīgus no tiesiska viedokļa argumentus, nav atspēkojusi tos pēc būtības, līdz ar ko, pieteicēja ieskatā, lieta nav izskatīta pilnīgi, vispusīgi un objektīvi.

[6.3] Tiesa nepareizi interpretējusi likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punktu, jo nepiemēroja dažādas interpretācijas metodes kopsakarībā ar likuma pārejas noteikumu 42.[1]punktu.

Gramatiski interpretējot minētās normas tekstu, var secināt, ka runa ir par citas valsts pensijas piešķiršanu pēc tam, kad attiecīgi apdrošināšanas periodi bija ņemti vērā, piešķirot vai pārrēķinot Latvijas pensiju. Savukārt, teleoloģiski interpretējot minēto normu, jāņem vērā likumprojekta Nr.237/Lp11 anotācija, kuras 9.punktā norādīts, ka likuma pārejas noteikumu 2.[2]punkta korekcijas un 42.[1]punkta ieviešanas mērķis ir „novērst situāciju, kad valsts pensija tiek piešķirta par to pašu apdrošināšanas (darba) periodu, par kuru pensiju piešķīrusi cita valsts," un turpmāk vienkārši atkārtoti minēto normu teksti.

Lai noskaidrotu likumdevēja gribu – vai runa ir par to Latvijas pensiju izmaksas pārtraukšanu, kas bija piešķirtas pirms vai pēc citas valsts pensijas piešķiršanas (attiecīgi ievērojot vai neievērojot tiesiskās paļāvības principu) – ir jāpiemēro arī vēsturiskās interpretācijas metode.

Kopumā secināms, ka ar jaunajiem likuma „Par valsts pensijām" grozījumiem bija izslēgta iespēja likumīgi pieprasīt citas valsts pensiju par vienu un to pašu darba stāžu pēc Latvijas pensijas piešķiršanas. Tātad likuma grozījumu leģitīmais mērķis bija sasniegts, ievērojot tiesiskās paļāvības principu.

Tā kā Krievijas izdienas pensija pieteicējam bija piešķirta pirms Latvijas pensijas piešķiršanas un pirms likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu papildināšanas ar 2.[2]punktu, pieteicēja gadījumā nav piemērojams minētā likuma pārejas noteikumu 42.[1]punkts.

[6.4] Administratīvā apgabaltiesa, vērtējot analoģisku atbildētājas lēmumu pirmšķietamo tiesiskumu, secināja, ka Vienošanās neizpildīšana no Krievijas puses nevar būt par pamatu Latvijas valsts pensijas izmaksas pārtraukšanai pilnībā vai daļēji. Ja viens no līdzējiem nepilda starptautisku līgumu, tad šis strīds ir jārisina sarunu ceļā starp līdzējiem, kā arī izmantojot attiecīgajā līgumā paredzētos mehānismus (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 30.augusta lēmuma lietā Nr.A420405313 14.3.4.apakšpunktu*).

Ievērojot minēto, neizpratni rada pirmās instances tiesas spriedumā izdarītie secinājumi, kuri ir pretrunā ar Administratīvās apgabaltiesas secinājumiem analoģiskās lietās (*sk., piem., 2013.gada 30.augusta lēmums lietā Nr.A420405313; 2013.gada 29.augusta lēmums lietā Nr.A420405213; 2013.gada 5.septembra lēmums lietā Nr.A420404213; 2013.gada 3.septembra lēmums lietā Nr.A420401913; 2013.gada 30.augusta lēmums lietā Nr.A420400113; 2013.gada 5.septembra lēmums lietā Nr.A420405113; 2013.gada 30.augusta lēmums lietā Nr.A420404813*). Taisot spriedumu, tiesai bija jāpiemēro vienota tiesas prakse analoģiskās lietās.

[6.5] Pieteicējs ietilpst to personu lokā, kuras ir minētas Līguma 3.panta pirmajā daļā. Tiesa šo pieteicēja argumentu nav vērtējusi.

Lietā nav strīda, ka pieteicējs bija Krievijas Federācijas militārpersona un saņem attiecīgo Krievijas Federācijas izdienas pensiju. Tomēr pieteicējs jau sen ir atvaļināts no militārā dienesta un nav militārpersona jau vairāk nekā 20 gadus. Līdz ar to pieteicējs apšauba Līguma 3.panta trešās daļas pirmās rindkopas piemērošanu šajā gadījumā.

[6.6] Tiesa lietu nav izskatījusi pilnīgi, vispusīgi un objektīvi, kā arī nepareizi vērtējusi pieteicēja argumentus, vairākus pieteicēja argumentus neizvērtējot vispār. Tiesa ignorēja pieteicēja paskaidrojumus un pierādījumus, kā arī vairākus Satversmes tiesas atzinumus un Administratīvās apgabaltiesas paraksi analoģiskās lietās. Minētais ir novedis pie nepamatota, nelikumīga un netaisnīga tiesas sprieduma.

[6.7] Pieteicējam nav nodrošināta Satversmes 92.pantā nostiprināto tiesību ievērošana, piekļuve taisnīgai tiesai, jo taisnīgas tiesas garantija ir cieši saistīta ar pamatotiem, likumīgiem, taisnīgiem, tiesību normām atbilstošiem tiesas nolēmumiem. Vienlaikus pieteicējs norāda, ka ir pārkāpts Satversmes 1., 91., 105. un 109.pants.

[7] Atbildētāja rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteicēja apelācijas sūdzību neatzīst un papildus norāda turpmāk minēto.

[7.1] Izskatot lietu, tiesa ir izvērtējusi visus lietas apstākļus un nav pārkāpusi ne materiālās, ne procesuālās tiesību normas.

[7.2] Vienošanās mērķis nav maksāt par noteiktiem darba un tam pielīdzināmajiem periodiem dubultā, tieši pretēji,- Vienošanās 9.pants paredz pienākumu Krievijas Federācijai gadījumos, kad Latvijas Republikas vecuma pensija ir piešķirta, pārtraukt Krievijas Federācijas militārās izdienas pensijas izmaksu. Minētajā tiesību normā ir ietverts dubultas pensijas, par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu, nepiemērošanas princips. Norma neparedz Krievijas Federācijas rīcības brīvību, un līdz ar to Latvija paļaujas, ka otra puse pildīs Vienošanās paredzēto pienākumu. Būtībā persona, piesakoties uz Latvijas vecuma pensiju, izdara apzinātu izvēli par labu Latvijas vecuma pensijai, apzinoties, ka saskaņā ar Vienošanās nosacījumiem Krievijas Federācijas izdienas pensijas izmaksa tiks pārtraukta uz laiku, kamēr tiek izmaksāta Latvijas vecuma pensija. Tas nozīmē, ka personai ir tiesības tikai uz vienu pensiju.

[7.3] Atbildētājas pieņemtie lēmumi nav pretrunā ar Prezidenta kancelejas atbildē norādīto (ka Vienošanās neparedz piešķirtās pensijas pārskatīšanu), jo pieteicēja pensija ir pārskatīta, pamatojoties uz likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punktu, nevis saskaņā ar Vienošanās nosacījumiem. Pieņemot lēmumu, atbildētāja ir vērtējusi visu tiesību normu jēgu saistībā ar citām tiesību normām, līdz ar to lēmums ir tiesisks.

[7.4] Valsts kontrole, veicot pārbaudi par Vienošanās piemērošanu, kopīgi ar Krievijas Revīzijas palātu (Revīzijas

ziņojums publicēts 2011.gada 17.oktobrī Valsts kontroles mājas lapā *http://www.lrvk.gov.lv)* konstatēja, ka korekti netiek pildīti Vienošanās 9.panta nosacījumi, kā rezultātā ir noteikts personu loks, kas saņem valsts pensijas par vieniem un tiem pašiem periodiem. Revīzijas ziņojums uzlika par pienākumu Ārlietu ministrijai kopīgi ar Vienošanās piemērotājiem Latvijā – Labklājības ministriju un aģentūru – novērst pastāvošās nepilnības. Ārlietu ministrijas organizētās tikšanās laikā 2013.gada 22.februārī ar Krievijas Federācijas vēstniecības pārstāvjiem Krievijas puse tika informēta par Valsts kontroles un Krievijas Revīzijas palātas secinājumiem un to, kā Latvijas puse rīkosies, lai radušos situāciju novērstu. Krievijas puse neiebilda šādam risinājumam, tādējādi arī Krievijas Federācija bija informēta par darbībām, kas tiks veiktas.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Novērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja pieteikums nav pamatots un tādēļ ir noraidāms.

[10] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu kopsakarā ar procesa dalībnieku sniegtajiem paskaidrojumiem un pieteikumā un apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances spriedums ir pamatots. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, kas norādīta šā sprieduma [5.1]-[5.9] punktā, un atkārtoti Administratīvā procesa likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus nenorāda.

Vērtējot apelācijas sūdzības argumentāciju, apgabaltiesa norāda turpmāk minētos apsvērumus.

[11] Pieteicējs ir cēlis iebildumus par likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.^{1}punkta piemērošanu. Apgabaltiesas vērtējumā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.^{1}punkts ir attiecināms uz pieteicēju.

[11.1] Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicēja argumentam, ka izdienas pensija nav uzskatāma par valsts pensiju un tāpēc likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.^{1}punkts viņa gadījumā nav piemērojams. Saskaņā ar Krievijas Federācijas 1993.gada 12.februāra likuma „Par pensiju nodrošināšanu personām, kuras bijušas karadienestā vai dienējušas iekšlietu iestādēs, un šo personu ģimenēm" 10.pantu šīs izdienas pensijas tiek izmaksātas no federālā budžeta, līdz ar to tās ir uzskatāmas par valsts pensiju. Turklāt Latvijā ar jēdzienu „valsts pensija" tiek apzīmēta arī „izdienas pensija". Augstākā tiesa ir norādījusi, ka izdienas pensija un vecuma pensija kā valsts sociālās drošības sistēmas izmaksas no valsts budžeta līdzekļiem abas ir valsts pensijas (*sk. Augstākās tiesas 2011.gada 29.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-1090/2011 12.punktu*). Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.^{1}punktā minētais jēdziens „citas valsts pensija" neattiektos uz citas valsts piešķirtajām izdienas pensijām.

[11.2] Pieteicējs ir arī norādījis, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.^{1}punkts ir piemērojams tikai tādos gadījumos, ja citas valsts pensija ir piešķirta pēc Latvijas pensijas piešķiršanas. Apgabaltiesa tam nepiekrīt. Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.^{1}punkta teksts nesatur nekādas norādes par to, kurai no pensijām ir jābūt piešķirtai pirmajai. Par to neliecina arī tas, ka 2008.gada 1.jūlijā stājās spēkā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punkts, kurš paredzēja, ka, nosakot tiesības uz valsts pensijas piešķiršanu un pārrēķinu saskaņā ar šo likumu, neņem vērā līdz 1990.gada 31.decembrim uzkrātos apdrošināšanas periodus, ja tie ņemti vērā, piešķirot citas valsts pensiju. Var piekrist, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punkta mērķis bija jau Latvijas pensijas piešķiršanas brīdī nodrošināt to, ka par vienu un to pašu periodu persona pensiju nesaņem no divām valstīm. Taču tas nenozīmē, ka būtu aizliegts pārrēķināt piešķirto pensiju vai pārtraukt tās izmaksu, ja apstāklis, ka apdrošināšanas periods ņemts vērā, piešķirot citas valsts pensiju, atklājas tikai pēc Latvijas pensijas piešķiršanas. Latvijas Republikas rīcībā nav detalizētas informācijas par visu valstu piešķirtajām pensijām, līdz ar to Latvijas pensijas piešķiršanas brīdī nav iespējams pilnībā izvērtēt to, vai kāds apdrošināšanas periods nav ņemts vērā, piešķirot citas valsts pensiju. Tādējādi nav nekāda pamata uzskatīt, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punktā ietvertais regulējums liegtu valstij citā tiesību normā noteikt, ka piešķirto Latvijas pensiju var pārrēķināt vai pārtraukt tās izmaksu, ja iestāde objektīvu iemeslu vai savas kļūdas dēļ tikai pēc pensijas piešķiršanas ir konstatējusi, ka kāds apdrošināšanas periods ir jau ņemts vērā, piešķirot citas valsts pensiju.

[12] Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.^{1}punkts paredz arī izņēmuma gadījumus, nosakot, ka pensiju nedrīkst pārrēķināt, pensijas izmaksu nedrīkst pārtraukt, ja Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa regulā (EK) Nr.883/2004 par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu vai Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos šādiem gadījumiem ir ietverts atšķirīgs regulējums. Līdz ar to apgabaltiesai jāpārbauda, vai iepriekš minētā regula vai Saeimas apstiprinātie starptautiskie līgumi nesatur tādu regulējumu, no kura izriet, ka pieteicēja gadījumā viņam piešķirtā Latvijas valsts vecuma pensija tomēr nav ne pārrēķināma, ne arī tās izmaksa pārtraucama.

[13] Pieteicējs ir Krievijas Federācijas militārpersona Līguma 3.panta trešās daļas izpratnē, līdz ar to minētais līgums uz pieteicēju neattiecas. Nav pamatots pieteicēja viedoklis, ka tiesību norma nav attiecināma uz bijušajām militārpersonām. Apgabaltiesas vērtējumā tiesību norma ir attiecināma uz personām, kuras saņem vai var saņemt izdienas pensiju kā militārpersonas. Lietā nepastāv strīds, ka pieteicējam Krievijas Federācijas militārpersonas izdienas pensija tiek izmaksāta saskaņā ar Militāro pensiju likumu un Vienošanos. Saskaņā ar Militāro pensiju likuma 1.panta „b" apakšpunktu Krievijas Federācija ir apņēmusies sniegt sociālo nodrošinājumu – pensiju par izdienas gadiem arī personām, kuras ir dienējušas noteiktos amatos PSRS bruņoto spēku sastāvā un kuras dzīvo valstīs – bijušās PSRS republikās. Saskaņā ar minētā likuma 56.panta sesto daļu šo pensiju izmaksu kārtība tiek noteikta saskaņā ar attiecīgām starpvalstu vienošanām.

No Vienošanās 7.panta secināms, ka primāri visus jautājumus, kas saistīti ar militāro pensionāru pensijām un pabalstiem (pensiju un pabalstu noteikšana, pārrēķināšana un izmaksa), risina Krievijas Federācijas iestādes (Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrija un citi kompetenti orgāni), sadarbojoties ar Latvijas Republikas kompetentajām iestādēm (orgāniem). Atbilstoši Vienošanās 9.pantam Latvijas Republika, ja tā uzskata par nepieciešamu, ir tiesīga piešķirt Krievijas Federācijas militārpersonai arī Latvijas Republikas valsts pensiju. No Vienošanās 9.panta otrā teikuma izriet, ka gadījumos, kad persona saņem pensiju no abām valstīm, Krievijas Federācijai ir paredzētas tiesības apturēt pensijas, kas militārpersonai piešķirta pirms Latvijas pensijas piešķiršanas, izmaksu uz laiku, kamēr persona saņem Latvijas pensiju.

Tā kā saskaņā ar Vienošanos militārpersonām pensijas maksās Krievijas Federācija, secināms, ka Vienošanās paredz Krievijas Federācijas kompetentām iestādēm tiesības ierobežot pensijas izmaksu dubultā apmērā, ja persona izvēlas saņemt Latvijas Republikas piešķirtu pensiju. Vienlaikus konstatējams, ka Vienošanās nesatur nekādus nosacījumus attiecībā uz līgumslēdzēju valstu pensiju piešķiršanu, pensiju apmēru, kā arī pensiju pārrēķināšanas noteikumiem, tostarp Vienošanās nesatur regulējumu par to, kā jārīkojas situācijās, kad persona par vienu un to pašu periodu saņem abu valstu pensijas. Līdz ar to pensiju piešķiršana, pensiju pārskatīšana un citi ar pensijām saistīti jautājumi risināmi saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem. Tādējādi apgabaltiesa nepiekrīt pieteicēja uzskatam, ka Vienošanās ierobežo Latvijas Republikas tiesības pārskatīt atbilstoši tās normatīvajiem aktiem piešķirtās pensijas izmaksu.

[14] Pieteicējs norādījis, ka citās līdzīgās lietās apgabaltiesa ir lēmusi, ka Vienošanās neizpildīšana no Krievijas puses nevar būt pamats Latvijas valsts pensijas izmaksas pārtraukšanai. Apgabaltiesa norāda, ka šāds viedoklis ir pausts tikai atsevišķos apgabaltiesas lēmumos. Savukārt citos nolēmumos apgabaltiesa un Augstākā tiesa ir secinājusi, ka Aģentūrai ir tiesības pārtraukt vecuma pensijas izmaksu (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 18.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-99/2015, 2015.gada 26.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-166/2015, 2015.gada 26.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-229/2015, 2015.gada 29.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-837/2015 un lēmumu lietā Nr.SKA-891/2015, 2015.gada 11.septembra lēmumu lietā Nr.SKA-1081/2015 un lietā Nr.SKA-1141/2015)*.

[15] Pieteicējs ir norādījis, ka pensijas pārrēķināšana skar viņa Satversmes 1., 91., 105. un 109.pantā garantētās tiesības, kā arī Konvencijas 1.protokola 1.pantā garantētās tiesības uz īpašumu.

Satversmes tiesa atzinusi, ka attiecībā uz īpašuma tiesībām sociālo tiesību jomā valstij ir piešķirama plaša rīcības brīvība, jo arī Satversmes 105.pantā noteiktās tiesības vēl negarantē noteiktu pensijas apmēru un tās var ierobežot. Satversmes 109.pantā garantētās tiesības var ierobežot, ja ierobežojums ir noteikts ar likumu, ir attaisnots ar leģitīmu mērķi un atbilst samērīguma principam (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr.2007-04-03 26.punktu*).

Pieteicēja tiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu (likuma Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punkts).

Apgabaltiesas vērtējumā dubulta atlīdzības izmaksa nav taisnīga, ja nepastāv īpaša norma, kas pamato šādu izmaksu kārtību. Ņemot vērā, ka pensija tiek izmaksāta no valsts budžeta līdzekļiem, tad nepamatotu izmaksu ierobežošanai ir leģitīms mērķis,- sociālās apdrošināšanas budžeta ilgtspējas nodrošināšana.

Apgabaltiesa arī nesaskata, ka konkrētajā gadījumā būtu pārkāpts samērīguma princips. Atbilstoši Militāro pensiju likuma 14.pantam par katru izdienas stāža gadu, kas pārsniedz 20 gadus, izdienas pensijas apmērs tiek paaugstināts par 3 procentiem. Tādējādi strīdus perioda ietveršana pieteicēja Krievijas Federācijas izmaksātajā izdienas pensijā ir palielinājusi pieteicēja izdienas pensiju. Tādējādi pieteicējs jau gūst labumu no konkrētā perioda ietveršanas Krievijas Federācijas izdienas pensijā.

Apgabaltiesa arī norāda, ka pieteicējs nevarēja paļauties uz to, ka viņam tiks izmaksāta pensija dubultā apmērā par iepriekš minēto periodu, jo to neparedzēja Vienošanās, kā arī Latvijas Republikas tiesību normas. Pieteicējam neliek atmaksāt jau saņemtās naudas summas, bet nosaka ierobežojumus uz turpmāko periodu. Apgabaltiesas vērtējumā šāds tiesiskais risinājums ir atzīstams par samērīgu.

Konvencijas 1.protokola 1.panta piemērošana visbiežāk tiek vērtēta kopsakarībā ar šajā konvencijā norādīto cilvēka pamattiesību aizsardzību, jo īpašuma tiesību ierobežošana, ja tā ir pamatota ar sabiedrības interesēm, ir pieļaujama. Apgabaltiesa, iepazīstoties ar pieteikumā norādītajiem argumentiem, kā arī ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, nesaskata pamatu, kas norādītu, ka ir noticis Konvencijas 1.protokola 1.panta pārkāpums.

[16] Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa secina, ka aģentūrai bija tiesības, pamatojoties uz likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1]punktu, pieņemt lēmumu. Pieņemot lēmumu, ir ievērots arī Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas 1.punkts, atbilstoši kuram adresātam labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu var atcelt tad, ja tiesību norma paredz administratīvā akta atcelšanu. Ņemot vērā minēto, lēmums ir tiesisks un nav pamata tā atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2013.gada 2.maija lēmuma Nr.11-8/4241 atcelšanu.

Spriedumu viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis referents *(paraksts)* V.Poķis

Tiesneses *(paraksts)* M.Osmane

(paraksts) A.Šteinberga

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis V.Poķis
Rīgā 2015.gada 16.novembrī